

4. 10. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Několik poznámek k nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. III. ÚS 2012/18, týkajícímu se práva poškozeného na účinné vyšetřování[1]

Ve dnech 16. - 17. 9. 2019 uspořádala Katedra trestního práva Bezpečnostně právní Fakulty Policejní akademie České republiky v Praze Mezinárodní konferenci kateder trestního práva.

Advokátní kancelář Trojan, Doleček a partneři, advokátní kancelář s.r.o. byla na tomto významném setkání zastoupena JUDr. Alenou Tibitanzlovou, Ph.D., advokátkou, jež na Katedře trestního práva Bezpečnostně právní Fakulty Policejní akademie České republiky současně působí jako akademický pracovník.

Mezinárodní konference kateder trestního práva měla vysokou odbornou úroveň a přinesla mnoho zajímavých myšlenek nikoli pouze pro nauku trestního práva, nýbrž též pro praxi jak aplikační, tak legislativní. Po slavnostním zahájení a společenském večeru dne 16. 9. 2019 následovala dne 17. 9. 2019 oficiální část konference, kdy dopoledne měli její účastníci možnost prohlédnout si výukové prostory Policejní akademie České republiky v Praze, konkrétně speciální výslechovou místnost určenou pro účely výslechu dětí, učebnu specializovanou na výuku policejní pyrotechniky, učebnu zaměřenou na studium donucovacích prostředků a konečně kriminalistické laboratoře.

Odpoledne pak navázal blok odborných příspěvků účastníků konference, v němž bylo možné vyslechnout a konfrontovat názory nejvýznamnějších představitelů nauky trestního práva v České republice a Slovenské republice. V tomto bloku vedle dalších referovali též prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DSc., Univ. Priv. Prof. a JUDr. Jan Provazník, Ph.D., kteří připomenuli a následně detailně analyzovali nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. III. ÚS 2012/18, týkající se práva poškozeného na účinné vyšetřování. S ohledem na to, že uváděná problematika představuje téma velmi aktuální, nadto pak jistě interesantní a významné, považuji za vhodné v dalším textu tohoto příspěvku předmětný nálezu Ústavního soudu v krátkosti rekapitulovat a k tomuto se alespoň ve stručnosti vyjádřit.[2]

Shrnutí trestního řízení a řízení před Ústavním soudem ve věci sp. zn. III. ÚS 2012/18

Stěžovatelkou v této věci, hojně medializované kauze, byla dívka, která byla v roce 2017, ve věku sedmi let, napadena volně pobíhajícím psem. Důsledkem tohoto napadení utrpěla stěžovatelka zranění v obličejové a temenní části hlavy, jež si vyžádala léčení v délce tří týdnů.

Majitel psa a jeho manželka byli trestně stíháni pro podezření ze spáchání trestného činu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti. Soud prvního stupně, Okresní soud v Trutnově, svým usnesením postoupil věc k posouzení jakožto přestupku správnímu orgánu, Městskému úřadu v Trutnově, neboť tento nejprve vycházel z obžaloby, ve které se uvádělo, že zranění stěžovatelky je možné posuzovat jako zohyždění ve smyslu § 122 odst. 2 písm. f) trestního zákoníku, avšak následně, po provedeném dokazování, dospěl k závěru, že zranění stěžovatelky nedosahují dostatečné intenzity tak, aby tato

mohla být jako zohydění jednoznačně posouzena. Změna právní kvalifikace skutku na trestný čin ublížení na zdraví z nedbalosti pak nepřipadala v úvahu, neboť soud uzavřel, že majitel psa a jeho manželka nenaplnili předpoklad trestní odpovědnosti stanovený § 148 odst. 1 trestního zákoníku, a sice porušení důležité povinnosti vyplývající z jejich povolání, zaměstnání, postavení, funkce nebo uloženou jim zákonem. Proti usnesení Okresního soudu v Trutnově o postoupení věci podal státní zástupce stížnost, která byla Krajským soudem v Hradci Králové jako nedůvodná zamítnuta. Stěžovatelka se proto obrátila se svou ústavní stížností na Ústavní soud.

Dne 3. 9. 2019 byla ústavní stížnost stěžovatelky proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové a Okresního soudu v Trutnově Ústavním soudem zamítnuta, neboť tento neshledal, že by uváděnými rozhodnutími soudů došlo k porušení základních práv a svobod stěžovatelky.

Analýza závěrů nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. III. ÚS 2012/18

Jak ve shodě s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva konstatuje ve své rozhodovací činnosti ustáleně též Ústavní soud, *„právo na účinné vyšetřování nenáleží každému poškozenému a v zásadě mu odpovídá toliko povinnost orgánů činných v trestním řízení vynaložit kvalifikované úsilí na objasnění podezření ze spáchání trestného činu, nikoliv povinnost konkrétní osobu stíhat či odsoudit a potrestat dle představ poškozeného.“*[\[3\]](#)

V případech, kdy je argumentace stěžovatele založena na tvrzeném zásahu do již v minulosti jak Evropským soudem pro lidská práva, tak Ústavním soudem garantovaného práva poškozeného na účinné vyšetřování, je tedy vždy přirozeně zapotřebí zodpovědět dvě základní otázky, a sice, zda na prvním místě stěžovateli v konkrétním případě právo na účinné vyšetřování vůbec náleží, přičemž pakliže ano, pak dále, zda v konkrétním případě provedly orgány činné v trestním řízení skutečně účinné vyšetřování.

Ve vztahu k otázce uvedené na prvním místě, Ústavní soud v předmětném nálezu odkázal na závěr uvedený v rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Nicolae Virgiliu Tănase proti Rumunsku, kdy podle tohoto *„oběti újmy na zdraví způsobené nedbalostně jiným jednotlivcem nevykonávajícím přitom veřejnou moc za okolností, které lze označit za ojedinělou nahodilou nešťastnou náhodu, nevzniká právo na účinné vyšetřování ve smyslu čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod“*[\[4\]](#), a dále pak uvedl, že *„podle tohoto rozhodnutí je nutné se v případech nedbalostních zásahů do fyzické integrity z hlediska kritéria bezprostřednosti a reálnosti rizika smrtícího následku přísně držet skutkového stavu (respektive skutkového děje) každého konkrétního případu tak, jak se udál, nikoliv tak, jak se v mnoha různých variantách udát mohl, resp., jaké následky mohl teoreticky mít. V posuzované věci stěžovatelka nebyla po skončení předmětného skutku v bezprostředním ohrožení života a ani při jejím prvotním ošetření lékaři tuto variantu vývoje nepřipouštěli.“*[\[5\]](#) Na základě uváděného tak došel Ústavní soud k závěru, že stěžovatelce právo na účinné vyšetřování v této věci vůbec nenáleží.

Ačkoli se vzhledem k odpovědi na prvou otázku jeví být v tomto případě otázka druhá jako zjevně bezpředmětná, pouze pro doplnění analyzovaného, Ústavnímu soudu obecně nepřísluší z podnětu poškozeného přezkoumávat samotné rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení, pokud jde o materiální důvody, resp. opodstatněnost a důvodnost zahájení, či naopak nezahájení trestního stíhání, avšak může pouze přezkoumat, zda postup orgánů činných v trestním řízení, kterým ke svému rozhodnutí dospěly, byl v souladu s požadavky na účinné vyšetřování.[\[6\]](#) Účinné vyšetřování prováděné orgány činnými v trestním řízení, včetně fáze před zahájením trestního stíhání, přitom musí podle Ústavního soudu splňovat kumulativně následující samostatné požadavky: šetření musí být a) nezávislé a nestranné, b) důkladné a dostatečné, c) rychlé a d) podrobené kontrole veřejnosti, včetně práva oběti na nahlížení do spisu.[\[7\]](#)

V návaznosti na výše uvedené pak poukázal Ústavní soud ve svém rozhodnutí nad rámec ve věci rozhodného na skutečnost, že „stěžovatelčina argumentace směřuje proti jí subjektivně pocíťované nedostatečnosti provedení trestního řízení proti vedlejším účastníkům (pozn. majiteli psa a jeho manželce) pro předmětný skutek, neboť porušení svých základních lidských práv spatřuje v tom, že věc byla nesprávně postoupena správním orgánu jako podezření z přestupku, ačkoliv podle stěžovatelky mělo jít o trestný čin a majitelé psa měli být odsouzeni.“[\[8\]](#)

Závěr

Rozebírané rozhodnutí Ústavního soudu považuji za rozhodnutí velmi rozumné, nadto pak pro další, bližší precizaci problematiky postavení poškozeného v trestním řízení v souvislosti s chystanou rekodifikací trestního řádu jistě přínosné.

Ačkoli poškozenému v trestním řízení náleží právo na účinné vyšetřování tak, resp. v tom smyslu, v jakém bylo v minulosti interpretováno Evropským soudem pro lidská práva a Ústavním soudem, pak toto nesmí být v žádném případě bezbřehé. Jestliže by právo poškozeného na účinné vyšetřování nebylo jakkoli limitováno, lze přinejmenším dospět k závěru, že by byl Ústavní soud postupem času značně přetížen obdobnými stížnostmi poškozených v trestním řízení; již z tohoto důvodu považuji nastavenou limitaci mezi co do uplatňování tohoto práva poškozeného za velmi vhodný krok Ústavního soudu.

Povinnost zajistit řádné a adekvátní trestní vyšetřování, které by bylo způsobilé vyústit v potrestání odpovědné osoby, je povinností státu, resp. státního zástupce.[\[9\]](#) Záruku skutečné realizace práva poškozeného na účinné vyšetřování tak lze do jisté míry spatřovat v osobě státního zástupce, který by měl dbát skutečně náležitého vyšetření trestných činů a v souvislosti s jím dozorovaným trestním řízením brát v úvahu též práva a oprávněné zájmy poškozeného. Pouze na okraj přitom, kromě jiného, také z tohoto důvodu jsem již v minulosti odmítla zavedení institutu zejména soukromé žaloby v trestním řízení[\[10\]](#), jistého prvku privatizace trestního řízení, a to s tím, že pokud se již v tomto směru zasazovat o určité revize trestního řádu, pak jednu z více pro tradiční české trestní řízení přirozených cest by mohlo představovat především vytvoření účinného systému opravných prostředků, které by náležely poškozenému, a prostřednictvím kterých by bylo možné dosáhnout též zamýšlených účinků.

V souvislosti se vším dříve uváděným však potřeba závěrem dodat, že na každý jeden případ je vždy samozřejmě nutno nahlížet podle jeho nejmenších zvláštností, tento vždy posuzovat *ad hoc*. Ve vztahu k právu poškozeného na účinné vyšetřování, zvláštní pozornost je na tomto místě zapotřebí věnovat věci zejména v těch případech, kdy objektivně existují pochybnosti o řádném vedení, resp. dozorování trestního řízení ze strany státního zástupce, především jestliže je trestně stíhanou osobou osoba vykonávající veřejnou moc.

Modifikace a současné posilování práv poškozeného v trestním řízení představují stále aktuální trendy. Chystaná rekodifikace trestního řádu by měla práva a postavení poškozeného v trestním řízení znatelně upevnit a vliv by pak měla mít nepochybně též na vnímání práva poškozeného na účinné vyšetřování.

JUDr. Alena Tibitanzlová, Ph.D.,
advokátka

[\[1\]](#) Tento příspěvek je výstupem vědeckovýzkumného úkolu Možnosti využití nových technologií s

důrazem na zefektivnění a urychlení činnosti orgánů činných v trestním řízení a dalších subjektů, řešeného na Policejní akademii České republiky v Praze.

[2] Odborné příspěvky účastníků konference budou obsahem v brzké době vydané kolektivní monografie.

[3] Nález Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. III. ÚS 2012/18, s. 7 – 8. Dále k této problematice srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2014, sp. zn. I. ÚS 3196/12, usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. I. ÚS 4065/14, nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. II.ÚS 3436/14, anebo usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2018, sp. zn. III. ÚS 2042/17.

[4] Nález Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. III. ÚS 2012/18, s. 14.

[5] Tamtéž, s. 13.

[6] Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 10. 2013, sp. zn. I. ÚS 2886/1.

[7] Srov. nález Ústavního soudu ze dne 26. 3. 2019, sp. zn. II.ÚS 2077/17.

[8] Tamtéž, s. 7.

[9] Srov. nález Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2014, sp. zn. I. ÚS 3196/12.

[10] V rámci chystané rekodifikace trestního řádu bylo zvažováno zavedení soukromé a subsidiární žaloby do trestního řízení, konkrétně s těmito instituty počítal Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním z roku 2008. Návrh paragrafového znění trestního řádu se zavedením soukromé a subsidiární žaloby již nepočítá. Více k této problematice srov. Tibitanzlová, A. Kritika soukromé žaloby v trestním řízení. Trestněprávní revue. 2015, č. 9, s. 216 – 218.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)

- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Dětský certifikát](#)